

SAKSBEHANDLERE
Christina Ilmork Martinsen
Line Bårdseng
Kristine Lehn
Olaf Sverre Berntsen

VÅR DATO
25.08.2025

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
25/01778-11

DERES REF.

DERES DATO

Se mottakerliste

Forslag til detaljregulering for nytt museumsbygg, Riddo Duottar Museat, Karasjok kommune – Innsigelse

Riksantikvaren viser til e-post fra Finnmark fylkeskommune, datert 23. april 2025, om detaljregulering for nytt museumsbygg, Riddo Duottar Museat i Karasjok. Saken er oversendt for vurdering av innsigelse, i henhold til underretningsplikten innen kulturmiljøforvaltningen, jf. § 7 i *Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven* og rundskriv T-4/92 *Kulturminnevern og planlegging etter plan- og bygningsloven*. Riksantikvaren håndterer nå saken som kulturmiljømyndighet og gjør en selvstendig vurdering av ivaretagelsen av kulturmiljøinteressene i planforslaget.

Vi viser til e-post fra Karasjok kommune, datert 19.06.25, med bekreftelse på ny frist for Riksantikvarens uttalelse til 25.08.25.

Forslaget til detaljregulering for nytt museumsbygg, Riddo Duottar Museat, Karasjok kommune, berører kulturmiljø av nasjonal interesse. I området er det både et flere tusen år gammelt fangstanlegg og flere automatisk fredete samiske bygninger, i tillegg til selve museumsbygget. Hensynet til kulturmiljø er ikke godt nok ivare tatt i planen.

Planforslaget er for lite detaljert og inneholder flere plantekniske feil. Konsekvensutredningen som er utarbeidet som grunnlag for planforslaget har vesentlige mangler og gir ikke et riktig bilde av planforslagets faktiske konsekvenser.

Riksantikvaren reiser derfor innsigelse til forslag til detaljregulering for Ridlo Duottar Museat i Karasjok kommune, og til konsekvensutredningen av planforslaget.

Riksantikvaren forholder seg til Sametingets plenumsvedtak som la til grunn konseptet riving og nybygg, og viser til at Sametinget hadde kunnskap om at bygget har stor kulturhistorisk verdi og er av nasjonal interesse da vedtaket ble fattet. Riksantikvaren motsetter seg ikke riving av dagens museumsbygg.

Samtidig mener Riksantikvaren det er viktig å påpeke at gjenbruk og rehabilitering både av kulturhistoriske og miljømessige årsaker bør være førstevalget fremfor riving. Det er dokumentert at det er mulig å rehabilitere dagens museumsbygning. Med et mindre eller større tilbygg kunne det møtt behovet for et fremtidsrettet museum.

Planforslaget

Planområdet omfatter museet De samiske samlinger med tilhørende friluftsmuseum og omkringliggende områder. Dagens museum forvaltes i dag av stiftelsen Ridlo Duottar Museat. Statsbygg er tiltakshaver på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet, og vil være eier, forvalter og utleier av nytt museumsbygg. Planen er utarbeidet av Henning Larsen. Til planforslaget er det utarbeidet en konsekvensutredning.

Museumsområdet er delt opp i ulike felt. I felt KBA1 åpnes det for riving av dagens museumsbygg og tilgrensende bygg, oppføring av kulturinstitusjon og ulike tilleggfunksjoner med tilhørende utearealer, samferdselsanlegg, teknisk infrastruktur, nettstasjon, parkering og flytting av høyspenttrasé. Det tillates inntil 4 500 kvm BYA og bygg tillates oppført opptil kote 171,5 som betyr 16 meter over dagens terreng.

I felt KBA2 åpnes det for kulturinstitusjon (friluftsmuseum), parkering, snøopplag, samferdselsanlegg, teknisk infrastruktur og nettstasjon. Innenfor KBA2 ligger et automatisk fredet fangstanlegg for villrein og åtte automatisk fredete samiske bygninger.

I 2022 ble det gjennomført en konseptutredning som vurderte fire ulike alternativer for museumsbygg. Konseptet med ombygging og større tilbygg ble rangert høyest. Det ble i denne forbindelse utarbeidet en kulturminnefaglig vurdering av Sametinget.

Med bakgrunn i konseptutredningen vedtok Sametinget i juni 2022 konseptet som innebærer riving og nybygg. Riksantikvaren ble orientert om Sametingets plenumsvedtak i brev fra Sametinget av 23.6.22. Konseptutredningen og Sametingets vedtak er lagt til grunn for planforslaget.

Kulturminner, kulturmiljø og landskap

Planområdet ligger på et flatt høydedrag nord for Karasjok sentrum. Et fangstanlegg for villrein går gjennom området fra sørøst til nordvest. Dagens museumsbygg på to etasjer er utformet slik at er tilpasset terrenget. Nordvest for museumsbygget er det åtte automatisk fredete bygninger som inngår i museets samlinger. Umiddelbart vest for planområdet ligger bygningen som huser hovedbasen til NRK Sápmi. Denne er forskriftsfredet etter kulturminneloven.

Fangstanlegg for villrein

Innenfor planområdet ligger det et fangstanlegg med ca. 50 fangstgroper. Dette er spor etter villreinfangst som pågikk helt fram til middelalderen. Fangstgropene ble plassert langs trekkveiene for villreinen, og kan være flere tusen år gamle. En av fangstgropene ble gravd ut i forbindelse med en forskningsgraving i 1995. Den ble C-14-datert til 2396-2043 f.Kr. Fangstgropene er tydelig markert i terrenget og har stor opplevelsesverdi.

Automatisk fredete samiske bygninger

På museumsområdet er det åtte automatisk fredete bygninger som er fra år 1917 eller eldre. De representerer både elve-, innlands- og fjellsamisk byggeskikk. Bygningene dateres til perioden mellom begynnelsen av 1800-tallet til første del av 1900-tallet. De ble flyttet til museet mellom 1957 og 2000. De forteller om samisk tilpasning til naturen, ressursforvaltning og sosial organisering. Gjennom bygningene formidles kunnskap om tradisjonelle næringer som reindrift, jakt og fiske, samt om samisk håndverk og byggeskikk.

Dagens museumsbygning

Museet De samiske samlinger i Karasjok er det første statlig finansierte museet bygget med formål å ivareta samisk kultur. Det markerer et viktig vendepunkt i statens anerkjennelse av samisk identitet og historie. Bygningen ble ferdigstilt i 1972, etter flere tiår med innsats for å sikre og formidle samisk kulturarv, og har siden da fungert som museum, møteplass og kultursenter for det samiske folket.

Arkitektonisk er bygningen et tydelig uttrykk for sin tid, preget av funksjonell og minimalistisk modernisme og brutalisme. Plassering og utforming gjør at bygningen ikke dominerer landskapet, men heller passer inn i omgivelsene. Gjennom Iver Jåks integrerte kunstverk får i tillegg museet en tydelig samisk identitet og en høy kunstnerisk verdi.

Museet har hatt en viktig rolle i den samiske samfunnhistorien. Det har vært et samlingspunkt for organisasjoner, politiske møter og kulturelle aktiviteter, og i dag framstår bygningen som et fysisk minne om en viktig epoke i samisk samfunnsutvikling. I lys av dette vurderes bygningen som svært verdifull, både fra et kulturhistorisk og

arkitektonisk perspektiv, og er vurdert å være et bygg av nasjonal kulturhistorisk interesse.

Finnmark fylkeskommunes faglige råd

Administrasjonen i fylkeskommunen la fram forslag om innsigelse til planforslaget som ikke ble fulgt ved politisk behandling. Forslaget til innsigelse ble reist på bakgrunn av at det åpner for riving av dagens museumsbygg.

Fylkeskommunens kulturminnefaglige vurdering er at bygget er av vesentlig regional, nasjonal og internasjonal verdi og i fredningsklasse. De vurderer det som en av de arkitektonisk mest verdifulle bygningene i Finnmark, med gjennomgående integrert kunst av Iver Jåkks, en av landsdelens mest betydningsfulle kunstnere.

Museumsbygget var det første offentlige bygget til samiske kulturformål med statlig finansiering, og fylkeskommunen vurderer at det har en helt unik posisjon i nasjonal sammenheng.

Fylkeskommunens kulturminnefaglige vurdering er at bygningen er et symbol på at staten Norge bevilget midler til samisk kunst og kulturutøvelse, og skapte et tiltrengt rom for den samiske befolkningen. De peker videre på at bygningen ble oppført før Sametinget ble opprettet, og at det kan ha verdi som et første skritt i forsonings- og opprettingsarbeidet etter langvarig fornorskning. De påpeker at konsekvensutredningen burde vært ferdigstilt før valg av løsning for museumsbygg ble foretatt.

Riksantikvarens vurdering

I saker der Riksantikvaren trer inn som kulturmiljømyndighet, gjør direktoratet en selvstendig vurdering av kulturmiljøinteressene sett i lys av tiltak i planforslaget.

Museumsbygget

De samiske samlinger i Karasjok er det første formålsbygde samiske museet i Norge og Sápmi. Bygget er av nasjonal kulturhistorisk interesse og har vært et viktig samlingspunkt og møtested for samisk kultur, noe det også er vist til både i konseptutredningen og konsekvensutredningen. Dagens museum har imidlertid behov for oppgradering slik at det møter dagens behov for museumsdrift.

Konseptutredningen ble utarbeidet før arbeidet med detaljreguleringen, som nå er på høring, ble igangsatt. Valg av konsept burde etter Riksantikvarens syn vært del av planprosessen etter plan- og bygningsloven. Kunnskapsgrunnlag som utarbeides i forbindelse med planforslag gir normalt et svært godt grunnlag for avveininger mellom interesser og som grunnlag for beslutninger som tas for utvikling i et område.

Gjenbruk og rehabilitering av bygninger av nasjonal interesse bør etter Riksantikvarens vurdering prioriteres. Både i konseptutredningen og i konsekvensutredningen er det vist at det er mulig å rehabilitere dagens museumsbygning, og med et mindre eller større tilbygg ville det møtt behovet for et framtidsrettet museum. I konseptutredningen ble rehabilitering og tilbygg rangert høyest. Den faglige tilrådingen fra henholdsvis administrasjonen i Sametinget i forbindelse med konseptutredningen og Finnmark fylkeskommune i forbindelse med konsekvensutredningen, var også rehabilitering og tilbygg.

Riksantikvaren forholder seg til Sametingets plenumsvedtak som la til grunn konseptet riving og nybygg, med henvisning til at Sametinget hadde kunnskap om at dagens museumsbygning har stor kulturhistorisk verdi som det første formålsbygde samiske museet, og at det har vært et samlingssted for samisk kultur og er av nasjonal interesse. Riksantikvaren motsetter seg ikke riving av dagens museumsbygg.

Planforslaget

Planforslaget er i stor grad utarbeidet med tanke på nybygg og har i liten utstrekning innarbeidet ivaretagelse av de øvrige kulturminnene i området. Etter Riksantikvarens vurdering har planforslaget store mangler. Graden av detaljering er lav for de ulike tiltakene. Det innebærer at det gis vide rammer når det gjelder plassering av ulike funksjoner og bebyggelse, volum, utforming, materialbruk og fasader på bebyggelse og omfang av terrenginngrep.

Detaljreguleringen åpner for en utbygging med et stort volum sammenlignet med dagens situasjon, blant annet nytt museumsbygg med 4500 kvm BYA og høyde på ca. 16 meter over dagens terreng innenfor KBA1. Konsekvensene av en slik utbygging er ikke tilstrekkelig utredet i planforslaget.

Det er heller ikke satt byggegrense mot hensynssonen rundt fangstanlegget, noe som medfører at det kan bygges tett på det og opptil 16 meter over nåværende terreng. Dette kan Riksantikvaren ikke akseptere. Både volum og høyde på bygget må reduseres og byggegrense mot fangstanlegget må avsettes. Bygget må også utformes slik at det er bedre tilpasset landskapet og kulturmiljøet.

Planforslaget har også feil som må rettes. Det gjelder blant annet fangstanlegget som strekker seg gjennom KBA2. Dette har fått hensynssone d) båndlegging etter lov om kulturminner, men kun med retningslinje. Hensynsonen skal ha bestemmelser som sikrer kulturminnene jf. plan- og bygningsloven §§ 11-8 d) og 12-7.

Innenfor KBA2 er det åtte automatisk fredete samiske bygninger. Disse er enkeltvis avsatt til hensynssone d), båndlegging etter lov om kulturminner. Også disse har kun

fått retningslinjer. Hensynsonen skal ha bestemmelser som sikrer kulturminnene, jf. plan- og bygningsloven §§ 11-8 d) og 12-7.

Både i plankart og bestemmelser må det sikres at snødeponi, byggetiltak og andre inngrep er plassert i tilstrekkelig avstand til fangstanlegget og de automatisk fredete samiske bygningene.

Adkomstvegen til museet er foreslått lagt slik at den går innenfor avgrensningen til to av de automatisk fredete bygningene (id 179971-6 og 179971-3). Her må vegen flyttes slik at den ikke er i konflikt med kulturminnene.

Høyspentlinjen i planområdet krysser fangstanlegget på to steder. Detaljreguleringen legger opp til at høyspentlinjen kan fjernes og legges i bakken som jordkabel. Det vil være positivt for opplevelsesverdiene knyttet til fangstanlegget og kulturmiljøet som helhet, men planen sier ikke noe tydelig om hvor jordkabelen skal legges.

Konsekvensene en jordkabel vil kunne ha for kulturminnene er uavklart. Planen må endres slik at dette forholdet avklares. Det vil blant annet kunne være behov for å vurdere eventuell undersøkelse etter kulturminneloven § 9 og også ta stilling til eventuell dispensasjon etter kulturminneloven § 8.

I dag går stien i museumsområdet innenfor sikringssonen til fangstanlegget. Riksantikvaren forstår det slik at det er gitt tillatelse til dette, jf. kulturminneloven § 8. Etter Riksantikvarens vurdering burde stien ha vært lagt med større avstand til fangstgropene og utenfor deres sikringssone. Plassering av framtidige stier og installasjoner innenfor KBA2 bør tematiseres i planarbeidet, med en lokalisering som ivaretar hensynet til kulturmiljø.

I bestemmelsene til KBA1 står det at ny bebyggelse skal plasseres og utformes slik at noe visuell sammenheng mellom kulturmiljøet i felt KBA2 (jf. H730) og Karasjok sentrum opprettholdes. I dag er det ikke mulig å se hverken fangstanlegget eller de automatisk fredete bygningene fra Karasjok sentrum. Bestemmelsen bør tydeliggjøres med hensyn til hvilken visuell sammenheng det refereres til.

Med bakgrunn i ovenstående reiser Riksantikvaren **innsigelse** til planforslaget.

Konsekvensutredningen

Det er utarbeidet konsekvensutredning for planforslaget. Paragraf 19 i konsekvensutredningsforskriften legger til grunn at det skal utredes relevante og realistiske alternativer, og forvaltningslovens § 17 stiller krav til at saken er så godt opplyst som mulig før enkeltvedtak treffes. Det er etter Riksantikvarens vurdering ikke gjort i denne saken. Konsekvensutredningen vurderer kun nullalternativ og ett alternativ for utbygging.

Konsekvensutredningen er etter Riksantikvarens vurdering mangelfull og inneholder feil. Det er blant annet ikke samsvar mellom konsekvensutredningen og planforslaget når det gjelder valgt utnyttelsesgrad og høyder. Det legges opp til en vesentlig høyere utnyttelsesgrad i planforslaget enn premisset som er lagt til grunn i konsekvensutredningen. Det er videre ikke samsvar mellom kotehøyde brukt i konsekvensutredningen og tillatt kotehøyde for bebyggelsen i planforslaget.

I konsekvensutredningen burde det fredete anlegget NRK Sápmi, vest for planområdet (id 239665) vært vurdert som del av influensområdet, jf. plan- og bygningsloven § 12-7.2.

Krigsminnene (id 324009 og 268713) og et arran/ildsted (id 323999) er silt vekk i konsekvensutredningen uten videre vurdering. Det framgår ikke hvilken verdi kulturminnene har, annet enn at de ikke er automatisk fredete.

Utbygging og tiltak som planforslaget åpner for er, etter Riksantikvarens vurdering ikke tilstrekkelig belyst i konsekvensutredningen. Utredningen har vesentlige mangler, og gir ikke et riktig bilde av planforslagets faktiske konsekvenser. En konsekvensutredning i dette området bør ta utgangspunkt i veileder M-1941 om konsekvensutredning av klima og miljø.

Riksantikvaren reiser **innsigelse** til konsekvensutredningen av planforslaget da den ikke gir et riktig bilde av hvilke konsekvenser det vil ha for videre ivaretagelse av kulturmiljøet.

Konklusjon og videre oppfølging

Forslaget til detaljregulering for Riddo Duottar Museat i Karasjok kommune truer kulturminner av nasjonal interesse. Hverken det automatisk fredete fangstanlegget eller de automatisk fredete samiske bygningene er tilstrekkelig sikret i planforslaget. Riksantikvaren reiser derfor **innsigelse** til planforslaget.

Direktoratet reiser også **innsigelse** til konsekvensutredningen da den ikke gir et riktig bilde av planforslagets faktiske konsekvenser for kulturmiljø av nasjonal interesse.

Riksantikvaren motsetter seg ikke riving av dagens museumsbygning.

Riksantikvaren stiller seg til rådighet for videre dialog ved utarbeiding av en reguleringsplan for området.

Hilsen

Linda Veiby
avdelingsdirektør

Kristine Johansen
fung. seksjonssjef

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vedlegg:

Kopi til: Statsbygg, Postboks 232 Sentrum, 0103 OSLO/ Sametinget - Sámediggi, Ávjovárgeaidnu 50, 9730 KARASJOK/Karášjohka/ Finnmark fylkeskommune / Finnmárkku fylkkagiella / Finmarkun fylkinkomuuni, Postboks 701, 9815 VADSØ

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Karasjok kommune - Karášjohka giella		Postboks 84	9735 KARASJOK